

Katsaus Meri-Lapin teollisuusmatkailun kehittämiseen

Meri-Lapin teollisuusmatkailuhanke

Huisman Olli-Oskari
Opinnäytetyö

Matkailu-, ravitsemis-, ja talousala

Matkailu ja palveluliiketoiminta
Restonomi (AMK)

2021

Tekijä	Oskari Huisman	Vuosi	2021
Ohjaaja	Matti Liimatta		
Toimeksiantaja	Teollisuusmatkailun konseptointihanke		
Työn nimi	Katsaus Meri-Lapin teollisuusmatkailun kehittämiseen		
Sivu- ja liitesivumäärä	24		

Teollisuusmatkailu on vielä varsin monelle ihmisille melko tuntematon konsepti, vaikka sitä on ollut pitkään monessa erilaisessa muodossa. Tässä opinnäytetyössä esitellään Meri-Lapin alueella sijaitsevia teollisuusmatkailukohteita ja näin tukea Meri-Lapin teollisuusmatkailun konseptointihanketta. Opinnäytetyön tavoitteena on kertoa Meri-Lapin alueen teollisuusmatkailupaikoista.

Opinnäytetyössä pohditaan myös Lapin matkailun yleistä tilaa vuonna 2020-2021, sillä kyseisenä ajanjaksona koronaviruspandemia on luonut sille haasteita.

Author	Oskari Huisman	Year	2021
Supervisor	Matti Liimatta		
Commissioned by	Industrial tourism development project		
Subject of thesis	Survey of industrial tourism development in Sea Lapland		
Number of pages	24		

Industrial tourism is still a fairly unknown concept to quite a few people, although it has been in many different forms for a long time. This Thesis presents industrial tourism destinations located in Sea Lapland and by this the aim is to support the concept of industrial tourism in Sea Lapland. The aim of this thesis is to describe what kind of industrial tourism destinations can be found in Sea Lapland and which might be worth of visiting.

The thesis also reflects also the actual situation of tourism in Lapland on 2020-2021 and the challenges which caused by the COVID-19 pandemic.

SISÄLLYS

1.	JOHDANTO	5
2.	TEOLLISUUSMATKAILUHANKKEEN SUUNNITTELU	7
2.1	Hanketyön suunnittelun yleiset vaiheet	7
2.2	Teollisuusmatkailukonseptin hankesuunnittelun laadinta	9
3.	TEOLLISUUSMATKAILUN KONSEPTOINNIN MAHDOLLISUUDET MERI-LAPISSA	10
3.1	Teollisuusmatkailu Meri-Lapissa	10
3.2	Esimerkkejä teollisuusmatkailupaikoista Meri-Lapissa	11
3.3	Meri-Lapin teollisuusmatkailuhankkeen laadintaan vaikuttavia tekijöitä	14
4.	MERI-LAPIN NYKYTILA-ANALYYSI TEOLLISUUSMATKAILUN NÄKÖKULMASTA	15
5.	LAPIN MATKAILUN TILANNE 2020-2021 – LEVIN HIIHTOKESKUKSEN NÄKÖKULMA	17
6.	POHDINTA	20
	LÄHTEET	24

1. JOHDANTO

Teollisuusmatkailu on matkailukonsepti, jota on jonkin verran käytetty sekä Suomessa että maailmalla eri muodossa. Suomessa se ei kuitenkaan ole vielä lyönyt täysin läpi omana konseptinaan. Useimmiten teollisuusmatkailu näyttäytyy monen eri teollisuustoimijan palveluna, jolta toivotaan lisätuottoa. Esimerkkinä voidaan mainita monen historiallisen museon tai panimoyhtiöiden järjestämät ohjatut opaskierrokset.

Meri-Lappi tarjoaa sijaintinsa puolesta hyvät matkailumahdollisuudet. Meri on lähellä ja alue on helposti saavutettavissa lentäen, autolla sekä junalla. Tehtävänäni tässä opinnäytetyössä on esitellä Meri-Lapissa sijaitsevia teollisuusmatkailukohteita, joihin pääsee vierailulle.

Tavoitteena opinnäytetyössäni on saada Meri-Lapin yrityksille lisää näkyvyyttä esittelyiden avulla ja toivon, että tämä opinnäytetyö auttaa matkailijoita paremmin löytämään Meri-Lapin kohteita. Tällä tavalla alueen ”teollisuusmatkailun konseptointihanketta” voitaisiin saada eteenpäin.

Tällä hetkellä, vuonna 2020, matkailuala on erittäin haastavassa tilanteessa yleisen maailmanlaajuisen pandemian takia. Tilanteen takia matkailun tulevaisuutta on hyvin haastavaa arvioida. Koronavirus on asettanut uusia, täysin ennalta arvaamattomia, haasteita matkailutoimijoille. Toimijat ovat joutuneet luopumaan aiemmista toimintamalleistaan ja kehittämään uusia palvelukonsepteja sekä miettimään, miten matkailua pystytään ylläpitämään tässä ajassa ja lähitulevaisuudessa.

Teollisuusmatkailun kannalta tämä voi avata uusia mahdollisuuksia. Alalle tarvitaan uusia konsepteja sekä tuotteita, jotka voisivat tarjota lähimatkailusta kiinnostuneille matkailijoille mielenkiintoisia, terveysturvallisia kohteita.

Ajatukseni opinnäytetyölleni syntyi syventävän työharjoittelun kautta. Tein työharjoitteluni Lapin ammattikorkeakoulussa suoritetussa ”teollisuusmatkailun konseptointi”-hankkeessa, joka liittyi teollisuusmatkailun konseptointiin. Koen,

että teollisuusmatkailun konseptointia ei vielä tunneta yhtä hyvin kuin muita perinteisiä Lapin matkailumalleja, esimerkiksi elämysmatkailua, ja tästä syystä aihe on hyvin mielenkiintoinen. Koska teollisuusmatkailu on erilaista matkailua verrattuna muuhun Lapin matkailuun, sillä on hyvä markkinarako Lapin matkailussa.

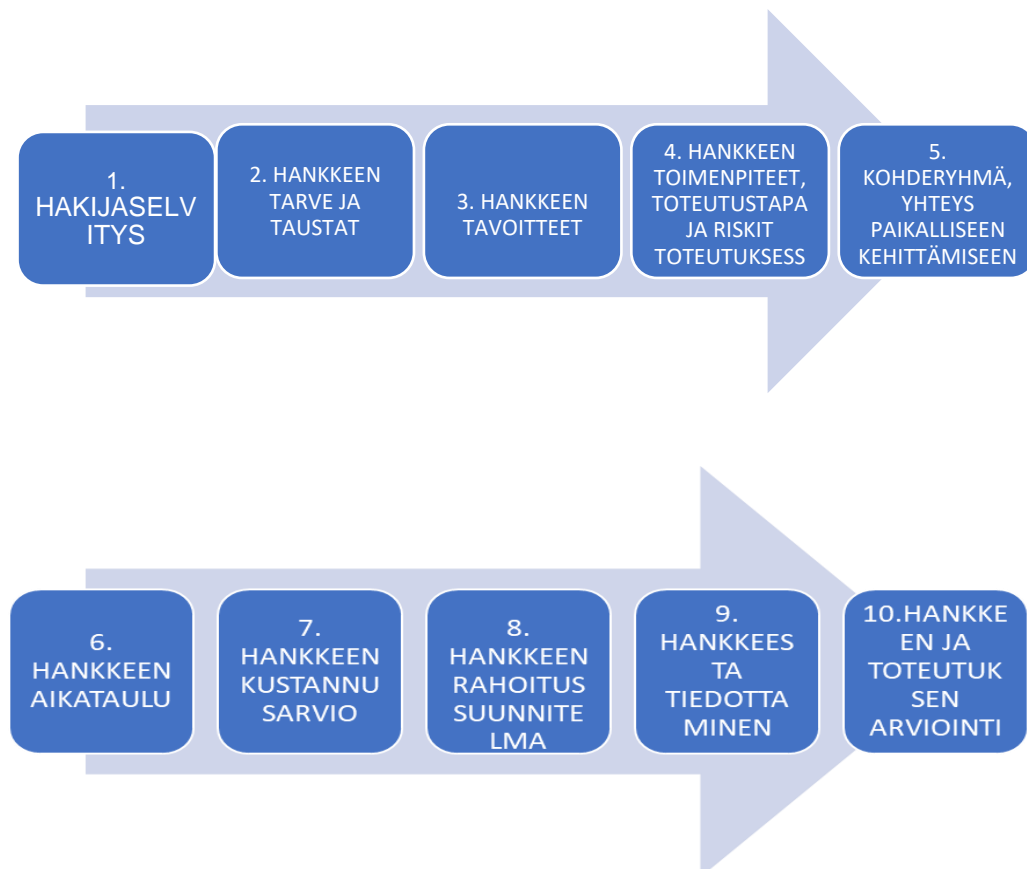
Opinnäytetyön tavoitteena on antaa matkailijoille tietopankki, jossa esitellään Meri-Lapin teollisuusmatkailupaikkoja. Ajatus tällaiselle työlle syntyi siitä syystä, että Meri-Lappi alueena on syntynyt ja profiloitunut vuosien saatossa työlaiskulttuurin ympärille. Oman käsitykseni mukaan Meri-Lapin paikkakunnat ja asukkaat ovat siitä myös hyvin ylpeitä.

2. TEOLLISUUSMATKAILUHANKKEEN SUUNNITTELU

2.1 Hanketyön suunnittelun yleiset vaiheet

Hanke on aiheeltaan ja kestoltaan rajattu tehtävä, joka lähtee tietystä tarpeesta tai paikallisilta toimijoilta. Hankkeen tavoitteena on jonkin todetun asian ratkaiseminen tai idean kehittäminen käytännön toiminnaksi. Hankkeella on ennalta määritetyt tavoitteet, toiminta-aika sekä sille asetettu kustannusarvio. Alla olevassa kuviossa on esitetty onnistuneen hankesuunnitelman vaiheet.

Alla oleva kuvio 1 esittää yleisesti onnistuneen hankesuunnittelun vaiheet. Kuvio perustuu Anu Pekanniemen vuonna 2018 julkaisemaan oppaaseen hankkeiden toteuttamiseksi. (Pekanniemi, A. 2018). Olen itse hiukan muokannut kuviota tämän opinnäytetyön tarpeisiin.

Kuvio 1. Onnistuneen hankesuunnittelun vaiheet

Hankesuunnitelmassa tulee olla hakijan nimi sekä yhteystiedot. Suunnitelmassa täytyy myös olla hankkeen nimi sekä yksilöintitiedot.

Hankkeen tekijästä ja varsinkin, jos hankkeelle haetaan ulkopuolista rahoitusta, tulee ensimmäiseksi tehdä hakijaselvitys. Hakijaselvityksessä esitetään tiedot suunnitellusta toiminnasta, organisaatiosta, käytettävissä olevasta ammattitaidosta, kokemuksesta ja taloudellisesta tilanteesta sekä hankkeen toteutukseen käytettävistä voimavaroista. (Pekanniemi, A. 2018.)

Seuraavaksi on tärkeää esitellä määritellä hankkeen tarve ja taustat: mihin mahdolliseen ongelmaan tai tarpeeseen haetaan ratkaisua hankkeen avulla? Hankkeen tarve ja taustat antavat tietoa ja auttavat määrittelemään, mitkä ovat hankkeen tavoitteet, mitä sillä pyritään saavuttamaan ja millä tavoin hankkeen tuloksia seurataan? (Pekanniemi, A. 2018.)

Jo suunnitteluvaiheessa tulee miettiä ne toimenpiteet, joita tarvitaan hankkeen tavoitteiden saavuttamiseksi – siis millä toimilla tavoitteet pyritään saavuttamaan. On tärkeää listata tahot ja toimijat, jotka osallistuvat toteutukseen. Kun toteuttajat (tahot ja toimijat) ovat selvillä, tulee selvittää ja sopia, kuka on vastuussa mistäkin asiasta ja kuka on vastuussa eri vaiheiden rahoituksesta. Kaikki toteutus- ja rahoitusvastuut on syytä varmistaa kirjallisilla sopimuksilla. (Pekanniemi, A. 2018.)

Hyvin laaditussa hankesuunnitelmassa mietitään ja analysoidaan myös tilanteet ja kohdat, joissa on riskejä ja miten niihin varaudutaan.

Alueellisessa hankkeessa on tärkeää miettiä, mikä on hankkeen kohderyhmäketä tai mitä hanke palvelee? Yhteys paikalliseen elinkeinoelämään ja jo olemassa olevaan yrittäjyyteen vahvistaa hankkeen toteuttamismahdollisuuksia: se joko lisää tai täydentää olemassa olevaa tarjontaa. (Pekanniemi, A. 2018.)

Hankkeen aikataulussa mietitään, mitä täytyy tehdä ennen kuin hanke jätetään rahoittajalle käsittelyyn. Sen jälkeen ja hankkeen ollessa käynnissä aikataulutetaan suunnitellut toimenpiteet.

Lopuksi laaditaan kehittämishankkeen kustannusarvio ja tehdään laskelma kustannuslajeittain. Näiden pohjalta on mahdollista laatia kehittämishankkeen rahoitussuunnitelma ja eritellä siinä eri rahoituslähteet. (Pekanniemi, A. 2018.)

Hankkeen onnistumisen kannalta tiedotus on tärkeää: tiedottaa muita tahoja, joille hanke on kohdistettu; tiedottaa hankkeen ympäristövaikutuksista, luontoselvityksistä sekä tiedottaa alueen muuta elinkeinoelämää suunnitellusta hankkeesta. On myös hyvä laatia suunnitelma, miten tuloksista tullaan tiedottamaan hankkeen aikana sekä sen toteuttamisen hankkeen jälkeen.

Hankeprosessin viimeinen ja jatkon kannalta tärkein vaihe on hankkeen toteutuksen arviointi: miten hankkeessa syntyvää toimintaa tullaan jatkamaan hankkeen jälkeen, sillä hanketoiminnan tavoitteena on kehitetyn toiminnan jatkuminen osana alueen elinkeinotoimintaa. (Pekanniemi, A. 2018.)

2.2 Teollisuusmatkailukonseptin hankesuunnittelun laadinta

Teollisuusmatkailukonseptin hankesuunnittelun lähtökohtana on yleinen hankesuunnittelu ja sen vaiheet. Kun hankesuunnittelun tavoite on selvillä, alkaa matkailukonseptin menetelmien valinta.

Haastattelu sopii moniin eri kehittämistehtäviin, koska sillä saadaan kerättyä nopeasti syvällistä tietoa kehittämiskohteesta ja sen avulla on mahdollista saada uusia näkökulmia avaavaa tietoa (Ojasalo, K, Moilanen, T, Ritalahti, J, 2008, 95). Yksi tähän työhön valitsemistani menetelmistä oli haastattelu.

Benchmarking on menetelmä, jonka perustana on kiinnostus siihen, miten toiset toimivat ja menestyvät. Benchmarkingissa tutkitaan muita organisaatioita ja pyritään oppimaan niiden menestyksen tekijöistä ja hyväksi havaituista toimintatavoista. (Ojasalo, K, Moilanen, T, Ritalahti, J, 2008, 163)

3. TEOLLISUUSMATKAILUN KONSEPTOINNIN MAHDOLLISUUDET MERI-LAPISSA

3.1 Teollisuusmatkailu Meri-Lapissa

Miettunen (2018) määrittelee, Ruokamaa lainaten, että teollisuusmatkailu on matkailun haara, jossa matkailijat saavat elämyksiä ja kokemuksia teollisuuteen liittyvistä palveluista. Teollisuusmatkailun voi jakaa kolmeen: menneisyyteen (kulttuuriperintö), nykypäivään (mm. olemassa olevat tehtaat, paikalliset yritykset) ja tulevaisuuteen (tiede, tekninen kehitys, innovaatiot). Niiden ympärille on rakentunut erilaisia palveluita. Esimerkkeinä voidaan mainita Fiskarsin ja Billnäsin ruukkialueet. (Miettunen, M. 2018, 4.)

Teollisuuden näkökulmasta Meri-Lappi on loistavan sijaintinsa avulla ollut hyvä kaupanteko ja teollisuuskohde pitkään. Meri-Lapin seudulla on värikäs menneisyys ja sijaintinsa takia siellä on pystytty harjoittamaan kaupantekoa jo 1500-luvulta alkaen. Tänä päivänä Meri-Lapin asukasluku on noin 70000 asukasta. (Visit Meri-Lappi 2021).

Meri-Lapissa on kaksi kaupunkia ja kolme eri kuntaa. Kaupunkeja ovat kaksoiskaupunki Tornio-Haparanda sekä Kemi. Muut kunnat ovat Keminmaa, Simo sekä Tervola.

Matkailun ja teollisuuden parissa toimivien yritysten yhteistyön lisääminen auttaa edistämään Meri-Lapissa toimivien yritysten teollisuusmatkailupalveluiden kehittämistä eri vuodenaikoihin sopiviksi. Teollisuusmatkailun konseptointihankkeessa tavoitteena on edistää matkailun, teollisuuden sekä aihepiirissä olevien toimijoiden yhteistyötä. Matkailun näkökulmasta Meri-Lapissa on hieno historia teollisuudesta ja se on matkailunkin näkökulmasta arvokas asia. Hankkeessa kehitetään teollisuusmatkailua yhteistyössä alueen toimijoiden, Lapin ammattikorkeakoulun sekä Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan kanssa. Hankkeen avulla saadaan hyödynnettyä alueen voimavaroja yrittäjien ja eri toimijoiden verkostomaisessa toiminnassa. (Teollisuusmatkailun konseptointi, 2020.)

Kyseisen hankkeen yksi päätavoitteista olisi tuottaa Meri-Lappiin erilaisia teollisuusmatkailun konsepteja. Ne toteutetaan yhteistyössä alueen toimijoiden, matkailuyrittäjien, sidosryhmien ja teollisuustoimijoiden kanssa. Hankkeen teemoja ovat kulttuuriperintö, kiertotalous, vastuullinen teollisuus sekä elintarvike teollisuus ja siihen liittyvää maaseutumatkailua. (Teollisuusmatkailun konseptointi, 2020.)

3.2. Esimerkkejä teollisuusmatkailupaikoista Meri-Lapissa

Kemin alue

A. Kemin jalokivigalleria

Kemissä sijaitsee Euroopan suurin jalokivigalleria. Gallerian kokoelmiin kuuluu muun muassa Suomen kuninkaan kruunu, englannin kruunun jäljennös sekä yli kolmetuhatta koru- ja jalokiveä. Galleriassa järjestetään ohjattuja opaskierroksia. (Visit Meri-Lappi 2021.)

B. Jäänmurtaja Sampo

Jäänmurtaja Sampo tarjoaa risteilykokemuksen Perämerellä. Risteilyn aikana voi kuunnella jäiden murtumista aluksen painon alla, ihastella Perämeren maisemia sekä kellua jäälohkareiden keskellä. Risteilyn aikana pääsee tutustumaan myös jäänmurtajan tekniikkaan sekä historiaan. Aluksen ravintola on kunnostettu alkuperäistä ulkonäköä kunnioittaen. (Visit Kemi 2021.)

Keminmaan alue

A. Keminmaan kotiseutumuseo

Kesäisin avoinna oleva kotiseutumuseo sijaitsee vuonna 1849 rakennetussa viljavaratossa Kemijoen rannalla. Sieltä löytyy pitäjän historiasta kertovia esineitä sekä erilaisia kalastusvälineitä. Kotiseutumuseon omistaa Keminmaan seutu ry. (Keminmaa 2021.)

B. Pyhän Mikaelin kirkko

Pyhän Mikaelin kirkko on nimetty vuonna 1629 kuolleen kirkkoherra Nikolaus Rungiuksen mukaan. Kirkko on yksi Pohjois- Suomen suosituimpia nähtävyyksiä (Keminmaan seurakunta 2021,). Rungius haudattiin kirkon kuoriin lattian alle ja hänen ruumiinsa löytyy edelleen kirkon tiloista ja se on nähtävillä kirkon vierailijoille.

Keminmaan vanha kirkko on rakennettu luonnonkivistä ja on keskiaikaisen kirkkoarkkitehtuurin luomus. (Keminmaan seurakunta 2021,).

C. Valmarin museo

Valmarin museo sijaitsee Valmarinniemessä ja suku on asunut siellä 1600-luvulta lähtien. Talon pääelinkeinot olivat aikanaan maanviljelys, kauppa sekä kalastus. Talo ja sen alkuperäiset esineet myytiin vuonna 1985 Keminmaan kunnalle, jotta siitä pystyttäisiin tekemään museon. (Keminmaan seurakunta 2021,)

Simon alue

A. Porotila Arcadia

Simossa sijaitsee Porotila Arkadia. Arkadiassa löytyy talviaktiviteettejä koko perheelle. Tilalla on eri mittaisia poroajelureittejä, jotka kulkevat lumisilla metsäpaikoilla. Alueella pystyy suorittamaan myös poroajokortin. (Visit Meri-Lappi 2021,)

Tilalla sijaitsee myös 60 hengen kota, joka sopii erilaisten juhlien (sukujuhlat, häät, syntymäpäiväjuhlat) pitoon. Poroajeluiden lisäksi alueella pystyy kokeilemaan Hoijakka-kyytiä, joka on lumen päällä kiertävä kelkka, sekä laskea liukumäestä. (Visit Meri-Lappi 2021,)

B. Wanhan Pappilan makasiinit

Wanhan Pappilan makasiinin huoneistot on rakennettu vuonna 2004. Paikka tarjoaa majoitusta viihtyisässä perinnemaisemassa. Rantamakasiinit sijaitsevat Simossa Simonniemessä Perämeren rannalla. (Visit Meri-Lappi 2021,)

Tervolan alue

A. Törmävaaran kivikylä

Tervolan kunnan alueelta löytyy Euroopan suurimpia kivikautisia asutuksia. Törmäväärän kivikylän alueelta löytyy Varejoen vanha kyläkoulu. Nykyisin vanhan kyläkoulun rakennuksesta löytyy Tervolan muinaishistoriasta kertova näyttely. Paikan päällä vierailijat pystyvät tutustumaan paikkoihin, missä on ollut elämää 6000 vuotta sitten. (Tervola.fi 2021,)

B. Tervolan kotiseutumuseo

Tervolan kotiseutumuseolla voi tutustua perinteiseen peräpohjalaiseen kulttuuriin. Museoalueella on 30 erilaista rakennusta, joissa pystyy tutustumaan entisaikojen elämäntyyliin. Vierailija pystyy tutustumaan esineistöön ja tiloihin vapaasti. (Museoraitti 2021.)

C. Louen maataloustila

Louen maataloustila sijaitsee nelostien varrella Tervolan Louella. Alueella toimii automaationavetta ja siellä on kokonaisuudessaan 158 eläinpaikkaa. Maatilan lisäksi maataloustilassa toimii myös lemmikkieläinhoitola, joka tarjoaa hoitopaikkojen lisäksi erilaisia eläinhoitopalveluita kissoille ja koirille. Eläin hotelli hoitaa myös eläinten löytöeläinpalvelun. (Virtuaalikylä info 2021)

Tornion alue

A. Tornion Panimo

Tornion Panimo sijaitsee Tornionjoen rannalla kaupungin keskustassa. Panimon myymälä sijaitsee samoissa tiloissa, josta löytyy oheistuotteita sekä juomatuotteet. (Tornion Panimo 2021,) Panimossa järjestetään opastettuja kierroksia, jossa voi tutustua oluen valmistukseen, raaka-aineisiin, panimon tiloihin sekä laitteisiin. Kierroksen aikana tutustutaan panimorakennuksen 140-vuotiaaseen historiaan sekä tarinoihin. Kierros päättyy olutmaisteluihin. (Tornion Panimo 2021,)

3.3 Meri-Lapin teollisuusmatkailu suunnittelu

Meri-Lapissa on paljon mahdollisuuksia teollisuusmatkailun kehittämiseen, sillä Meri-Lapissa on paljon sellaista, mitä muualla Suomessa ei ole. Teollisuusmatkailuhankkeen suunnittelua varten olen tehnyt yksilöhaastattelun Meri-Lapin teollisuusmatkailun nykytilasta.

4. MERI-LAPIN NYKYTILA-ANALYYSI TEOLLISUUSMATKAILUN NÄKÖKULMASTA

Alkuperäisenä tarkoitukseni tässä opinnäytetyössä oli haastatella kolmea henkilöä, jotka ovat pitkään vaikuttaneet Meri-Lapin matkailussa. Valitettavasti vuosi 2020 on ollut matkailuyrittäjille monella tavalla haasteellinen koronapandemian vuoksi ja kaikki mukaan pyydetyt tahot eivät koskaan vastanneet haastattelupyyntöihini.

Lopulta toteutin haastattelun yksilöhaastatteluna haastatteleamalla yhtä näistä Meri-Lapin alueen matkailussa pitkään vaikuttaneista henkilöistä. Haastateltava on toiminut Meri-Lapin matkailun parissa pitkään ja on kokenut toimija alueen matkailussa.

Laadin haastattelukysymykset, jotka edesauttaisivat opinnäytetyötä parhaalla mahdollisella tavalla ja joista olisi arvokasta hyötyä myös Meri-Lapin matkailualueelle. Kysymykset laadittiin yhdessä opinnäytetyön toimeksiantajan kanssa. Haastattelu on tehty joulukuussa 2020.

1. Ensimmäiseksi kysyttiin, miten yrittäjä näkee teollisuusmatkailun kehittyneen ”teollisuusmatkailun konseptointi”-hankkeen aikana.

Haastateltavan mukaan yleinen maailmantilanne on ”odottava”. Tällä hetkellä yrittäjät kehittävät itse itseänsä ja omaa toimintaansa. Valitettavasti pandemia on vienyt mahdollisuudet yrittäjien kehittyä hankkeen aikana.

2. Miten koronaviruspandemia on vaikuttanut teollisuusmatkailuun?

Haastateltavan mukaan, teollisuusmatkailu on turvallisuusorientoitunutta. Koronaviruksen aiheuttaman tilanteen takia yritykset joutuvat tekemään tuotantoprosessejaan uudella tavalla. Koronan aiheuttamat uhat vähensivät toimijoita, mutta lisäsi eri yritysten fuusioitumisia. Fuusioiden koettiin antavan uusia mahdollisuuksia.

3. Mitkä ovat Meri-Lapin vahvuudet matkailualueena?

Haastateltavan mukaan, Meri-Lapin alueen ehdottomiin vahvuuksiin kuuluu sen saavutettavuus maateitä pitkin. Sieltä löytyy kaikki Lapin ulottuvuudet sekä sen lisäksi meri. Haastateltava koki Haaparannan alueen läheisyyden erityisenä vahvuutena ja lisäarvon tuojana Meri-Lapin matkailulle.

4. Minkälainen on Meri-Lapin matkailualueen tulevaisuuden näkymä?

Haastateltavan suurin toive tulevaisuudessa olisi saada rajaliikenteen sekä rautatieliikenteen lisääntyminen Ruotsiin ja Norjaan. Tämä tulisi saada toteutettua seuraavan viiden vuoden sisällä.

5. Mikä palvelu tai tuote Meri-Lapista puuttuu vielä?

Haastateltavan mukaan suurin puute toistaiseksi on meriteiden heikko hyödyntäminen, alueella voisi toimia esimerkiksi ”meri taxi”. Reittiopasteet pitäisi saada parempaan kuntoon. Alueella liikkumista ja viihtymistä lisääisivät myös yleisessä käytössä olevat vuokrapyörät. Iso puute on myös hyvinvointipalveluiden puute.

6. Onko Meri-Lapissa tehty viime aikoina asiakaskartoituksia?

Haastateltavan mukaan erityistä asiakaskartoitusta ei ole tehty. Haastateltavan mielestä esimerkiksi Kemissä matkailun markkinointi on tehty liian aasialaiskeskeisesti.

5. LAPIN MATKAILUN TILANNE 2020-2021 – LEVIN HIIHTOKESKUKSEN NÄKÖKULMA

Tämän työn laadinnan aikana koronaviruksen aiheuttama pandemia on vaikuttanut matkailuun, ja erityisesti Lapin matkailuun, voimakkaasti. Siksi on tarpeellista pohtia Lapin matkailun tulevaisuutta ja siihen vaikuttavia tekijöitä tässä uudessa tilanteessa.

Tätä Lapin matkailun nykytilaa ja tulevaisuudenkuvaa tutkitaan kahden henkilön haastattelun avulla. Haastateltavat henkilöt ovat kaksi Levin hiihtokeskuksessa vaikuttavaa henkilöä ja heiltä kysyttiin Lapin matkailun nykytilaa ja tulevaisuutta koskevia kysymyksiä. Tämä haastattelu toteutettiin haastateltavien toiveiden mukaisesti nimettöminä. Haastattelut on toteutettu tammikuussa 2021.

1. Miten näet Lapin matkailun tulevaisuuden 5-vuoden ajanjaksolla?

Haastateltava 1: Lapin matkailunäkymä on valoisampi. Uskon erityisesti aasialaisten ja pohjoisamerikkalaisten matkustajien määrän kasvuun. Haastateltava kokee, että Lapin matkailu tulee vielä kasvamaan.

Haastateltava 2: Lapin matkailunäkymä on koronan jälkeisen ajan varovainen elpyminen. Odotan kesän matkustajamäärän kasvuun sekä kotimaisten matkailijoiden määrän kasvuun tässä ajanjaksossa (=5-vuoden ajanjaksona).

2. Mitkä matkailijaryhmät ovat tärkeimpiä kohderyhmiä yleisesti Lapin matkailualueelle?

Haastateltava 1: Ihan kaikki. Sekä perheet että yksittäiset matkailijat. Enemmän kannattaisi panostaa tuotteisiin sekä ohjelmiin.

Haastateltava 2: Perheet, luonto- sekä harrastematkailijat. Sekä kotimaiset että kansainväliset asiakkaat. Kestävän kehityksen matkailu korostuu tulevaisuudessa.

3. Mitkä ovat koronaviruksen kaltaisten maailmanlaajuisten tapahtumien tuomat haasteet matkailulle tulevaisuudessa?

Haastateltava 1: Yritykset joutuvat tekemään varasuunnitelmia uusien pandemioiden varalle. Koronaviruksen aiheuttaman pandemian takia Lappi on kuitenkin saanut Suomesta uusia matkailijoita.

Haastateltava 2: Epävarmuus. Haasteena on kysynnän ja tarjonnan oikea balanssi. Matkavarausten tekoon liittyvä epävarmuus aiheuttaa haasteita samoin kuin se, että varauksia tehdään lähempänä matkan ajankohtaa tai vasta itse matkakohteessa.

4. Mitä uusia palvelukonsepteja tarvitaan, jotta erilaisia matkailijoita saadaan Lappiin tulevaisuudessa?

Haastateltava 1: Vanhoja konsepteja pitäisi päivittää. Kesää varten täytyisi saada jotakin uutta toimintaa, jotta matkailijamäärät saataisiin talven tasolle.

Haastateltava 2: Kesäpalveluiden kehittäminen. Luonto- ja harrastusmatkailua sekä kansallispuistomatkailua pitää kehittää. ”Hiljaisten kuukausien” käyttöastetta tulee nostaa. Lajitreeneriryhmien leirityspalveluita pitää kehittää samoin kuin maastopyöräilyn ja sen mahdollistavia reittejä kehittää.

5. Miten yritysten tulisi varautua, mikäli tulee uusia pandemioita tai tilanteita, joihin ei ole itse voinut vaikuttaa?

Haastateltava 1: Tilanne pitää tiedostaa, mutta vaikeaa niihin on konkreettisesti varautua.

Haastateltava 2: Sopimusehtoja pitää tarkistaa. Otetaan opiksi covid-19:n toimenpiteistä, jotta osataan toimia ja tehdä ratkaisuja. Oman yrityksen taloudellinen tilanne pitää tarkastaa ja tehdä strategiat lähivuosien varalle. Pitemmälle aikavälille pitää luoda karkeat toimintasuunnitelmat.

6. Mitkä ovat Lapin vahvuudet matkailualueena?

Haastateltava 1: Luonto sekä luonnonilmiöt, puhtaus, hiljaisuus sekä mahdollisuus oman rauhan löytämiseen. Helppo saavutettavuus kaikilla kulkuvälineillä.

Haastateltava 2: Ympäri vuotisuus, kansainvälinen saavutettavuus, kulkuyhteydet, puhdas ilma ja luonto, eri vuodenaikat, lumivarmuus, ainutlaatuisuus, turvallisuus, revontulet ja sen ympärille rakennettavat elämykset.

6. POHDINTA

Pitkittänyt pandemiatilanne on vaikuttanut siihen, että esimerkiksi Meri-Lapin alueella ei ole ollut mahdollisuutta tehdä merkittävämpiä kehittämishankkeita. Teollisuusmatkailu alueella on tähän asti ollut turvallisuushakuista. Matkailuyrittäjien kehittämistyö keskittyy tällä hetkellä oman toiminnan uudelleen järjestämiseen ja koronatilanteesta selviämiseen. Osa yrittäjistä on hakenut selviytymismahdollisuutta fuusioitumalla toisten yrittäjien kanssa ja se on vähentänyt toimijoiden määrää alalla. Meri-Lapin edustajan mukaan alueen etu on sekä Lapin että Haaparannan läheisyys ja meri. Niissä on paljon potentiaalia. Näiden hyödyntämiseksi rautatieliikennettä pitäisi kehittää ja rajaliikenne pitäisi saada sujuvaksi. Liikkumisen sujuvoittaminen olisi myös tarpeen: merellä liikkumisen helpottaminen esimerkiksi meritaksin avulla, vuokrapyörien saatavuus ja hyvät reittiopasteet olisivat avuksi. Alueen hyvinvointipalveluiden tulisi paremmin tukea matkailutoimintaa. Haastateltavan mukaan matkailun markkinointia on tehty liian paljon riippuvaiseksi aasialaisista matkailijoista. Erityistä asiakaskartoitusta ei alueella ole tehty. Ehkä siitä olisi hyötyä teollisuusmatkailun kehittämisessä alueella.

Levin alueen matkailun asiantuntijat uskovat edelleen aasialaisten ja pohjoisamerikkalaisten matkailijoiden määrän kasvuun tulevan viiden vuoden ajanjaksolla ja koronapandemian jälkeen. Näiden rinnalle he uskovat myös kotimaisten matkailijoiden määrä kasvun. Molemmat haastateltavat uskovat perhematkailun kasvavan tulevaisuudessa. Myös kestävän kehityksen matkailu nähdään mahdollisuutena.

Molemmat Levin asiantuntijat sanovat, että vuoden 2020 pandemia nosti esiin haasteita, jotka liittyvät matkailualan ennakoitavuuteen. Esimerkiksi miten tasapainottaa palveluiden kysynnän ja tarjonnan suhde tai miten toimia, kun matkavaraukset tehdään vasta lähempänä matkan toteutumisaikaa, joka aiheuttaa yrittäjille epävarmuutta. Asiantuntijat nostavat esiin myös yrittäjien oman varautumisen: oman yrityksen taloudellinen tilanne pitää tarkastaa ja pitää tehdä strategiat ja paremmat toimintasuunnitelmat lähivuosien varalle, sopimusehdot pitää tarkistaa tällaisten tilanteiden varalle. Molemmat asiantuntijat näkevät Lapin vahvuuksina luonnon tarjoamat mahdollisuudet, kuten

luonnonilmiöt, puhdas ilma, eri vuodenaajat ja niiden tarjoamat mahdollisuudet, hiljaisuus ja mahdollisuus oman rauhan löytämiseen sekä turvallisuus. Lapin vahvuudeksi nähdään myös helppo saavutettavuus erilaisilla kulkuvälineillä.

Vuonna 2020 ja 2021 olleen pandemiatilanteen vuoksi matkailuala on haastavassa asemassa. On vaikea arvioida miten matkailijoiden tottumukset tulevat muuttumaan, koska kirjoitushetkellä koronapandemiatilanne ei vielä ole hellittänyt niin paljon, että matkustaminen eri maiden välillä olisi terveysturvallista. Uskon, että teollisuusmatkailulla on hyvät edellytykset tulla paremmin tunnetuksi Suomessa tulevaisuudessa.

Matkailualan tilanne on muutenkin haastava tällä hetkellä. Kotimaiset matkailijat ovat löytäneet koronaviruksen aiheuttamien matkustusrajoitusten takia Suomen uudella tavalla. Olen tavannut tämän talven aikana paljon suomalaisia matkailijoita, jotka ovat matkustusrajoitusten vuoksi matkustaneetkin Lappiin Alppien sijasta, koska ulkomaille matkustaminen ei ole mahdollista. Tällä tavalla kotimaiset hiihtokeskukset ovat saaneet uusia matkailijoita Suomesta.

Vaikka kotimaanmatkailu on toki lisääntynyt, oman kokemukseni pohjalta voin todeta, että suomalaiset matkailijat kuluttavat matkailupalveluita eri tavalla kuin ulkomaalaiset. Suomalaiset matkailijat eivät osta esimerkiksi ohjelmapalveluita ja niiden tarjoamia palvelukonsepteja. Toisaalta hyvä talvi, jolloin on runsaasti lunta ja luotettavat talviolosuhteet, saa ihmiset liikkeelle ja matkustamaan uudella tavalla ja esimerkiksi monen matkailutoimijan vuokraamotoiminta on saanut uusia asiakkaita. Esimerkiksi leveärenkaisten polkupyörien tai vaellusksien vuokraus on lisääntynyt. Uudet toiminnot luovat uudenlaista matkailua sekä houkuttelevat erilaisia kohderyhmiä eri puolille Suomea, myös Lappiin.

Alkuperäisenä tarkoitukseni tässä opinnäytetyössä oli haastatella kolmea Meri-Lapin matkailussa vaikuttanutta henkilöä. Valitettavasti kaikki mukaan pyydetty tahot eivät koskaan vastanneet haastattelupyyntöihini. Lopulta toteutin haastattelun yksilöhaastatteluna haastatteleamalla yhtä näistä Meri-Lapin alueen matkailussa pitkään vaikuttaneista henkilöistä. Lisätietoa sain Levin alueen matkailuvaikuttajien haastatteluista.

Työ ei pandemiatilanteesta johtuen saavuttanut alkuperäistä tavoitetta matkailukonseptien kehittämisestä, sillä matkailuyrittäjät eivät olleet vuonna 2020 siinä tilanteessa, että olisivat olleet kykeneviä tekemään uusia suunnitelmia. He ovat joutuneet keskittymään olemassa olevien palveluiden ja konseptien muokkaamiseen tilanteessa, jossa suurin osa aiemmin vierailleista asiakasryhmistä ei saapunut alueelle eikä siten ole käyttänyt olemassa olevia palveluita. Kulunut vuosi on yrittäjiltä mennyt nykytilanteesta selviämiseen, eikä uutta ole voinut juuri suunnitella.

Matkailuala on haastavassa tilanteessa. Tässä vaiheessa on vaikea arvioida miten matkailijoiden tottumukset tulevat muuttumaan, koska koronatilanne ei vielä kirjoitushetkellä ole hellittänyt niin paljoa, että pystyisi turvallisesti mielin matkustamaan ulkomaille.

Kotimaiset hiihtokeskukset ovat saaneet uusia matkailijoita suomalaisista matkailijoista. Teollisuusmatkailun kannalta tilanteen voi nähdä myös mahdollisuutena. Matkailu tarvitsee uusia konsepteja, jotka ovat myös ympäristöystävällisiä sekä kestäviä ratkaisuja. Tämän takia uskon teollisuusmatkailulla olevan edellytyksiä saada lisää julkisuutta ja asiakkaita.

Aikaisemmin mainitsin opinnäytetyön ajankohdan olleen hyvin haastava. Harjoittelun aikana oli puhetta, että olisin mukana alan workshoppeissa ja kävisin tutustumassa eri teollisuusmatkailukohteisiin. Valitettavasti pandemia-aikana kukaan ei ole päässyt tekemään vierailuja kovin paljon. Tämän vuoksi tämäkään opinnäytetyö ei saavuttanut alun perin toivomaani lopputulosta. Koen kuitenkin opinnäytetyön antavan luotettavaa ja ajankohtaista tietoa uudenlaisista matkailukohteista Meri-Lapin alueella. Koen myös työn esittelevän lukijoille ajankohtaista pohdintaa Lapin matkailun nykytilasta.

Opinnäytetyöprosessi oli kuitenkin mielenkiintoinen. Teollisuusmatkailu oli itsellenikin varsin tuntematon käsite ennen syventävää työharjoittelua. Harjoittelun ja opinnäytetyön olen oppinut paljon uutta ja löytänyt arvokasta tietoa Meri-Lapin alueelta.

LÄHTEET

Keminmaa 2021. Kotiseutumuseo. Viitattu 10.01.2021

www.keminmaa.fi/index.php?p=Keminmaan_kotiseutumuseo.

Keminmaan seurakunta 2021. Pyhän Mikaelin kirkko. Viitattu 11.01.2021

[www.keminmaanseurakunta.fi/kirkot_ja_tilat/Pyhan Mikaelin kirkko](http://www.keminmaanseurakunta.fi/kirkot_ja_tilat/Pyhan_Mikaelin_kirkko).

Keminmaan seurakunta 2021. Valmarin museo. Viitattu 12.01.2021

www.keminmaanseurakunta.fi/kirkot_ja_tilat/Valmarin_museo.

Keminmaan seurakunta 2021. Vanha kirkko. Viitattu 12.01.2021

www.keminmaanseurakunta.fi/kirkot_ja_tilat/vanha-kirkko.

Miettunen, M. 2018. Meri-Lapin teollisuusmatkailu. Kulttuuriperintö- arktinen teollisuus- tieteellinen turismi. Esiselvitys 01.11.2017-31.01.2018. Nuotio Digital Oy.

Museoraitti 2021. Tervolan kotiseutumuseo. Viitattu 13.01.2021

www.museoraitti.fi/museot/tervolan-kotiseutumuseo.

Ojasalo, K, Moilanen, T, Ritalahti, J. 2014. Kehittämistyön menetelmät 1. painos 2008. WSOY pro.

Pekanniemi, A. 2018. Hanketoimijan käsikirja – hankkeen suunnittelu, hakeminen, toteuttaminen ja päättäminen. Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelma 2014-2020. Viitattu.10.02.2021 www.ykkosakseli.fi/ideasta-hankkeeksi/mika-on-hanke.

Teollisuusmatkailun konseptointi 2020. Viitattu 05.02.2021.

www.lapinamk.fi/fi/Esittely/Ajankohtaista/Pohjoisen-tekijat--Lapin-AMKin-blogi.

Tervola.fi 2021. Törmävaaran kivikylä. Viitattu 13.01.2021

www.tervola.fi/matkailu-ja-elamykset/kunnalliset-nahtavytydet/alkuperaisia-kokemuksia.

Tornion Panimo 2021. Tornion Panimo. Viitattu 20.01.2021
www.tornionpanimo.fi.

Virtuaalikyylä info 2021. Louen opetusmaatila. Viitattu 10.02.2021
www.virtuaali.info/opetusmaatilat/.

Visit Kemi 2021. Jäänmurtaja Sampo. Viitattu. 30.01.2021
www.kemi.fi/vapaa-aika-ja-kulttuuri/matkailu/experience-365-kemin-matkailu/jaanmurtaja-sampo/www.visitkemi.fi/kohde/jaanmurtaja-sampo.

Visit Meri-Lappi 2021. Kemin Sarjakuvanäyttely. Viitattu 30.01.2021
www.visitmeri-lappi.fi/palveluntarjoajat/arctic-gems-and-comics.

Visit Meri-Lappi 2021. Porotila Arcadia. Viitattu 30.01.2021
www.visitmeri-lappi.fi/palveluntarjoajat/porotila-arkadia.

Visit Meri-Lappi 2021. Wanhan Pappilan makasiinit. Viitattu 31.01.2021
visitmeri-lappi.fi/palveluntarjoajat/wanhan-pappilan-makasiinit.